

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης : 48/2017

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄

Συνεδρίαση της 1^{ης} Μαρτίου 2017

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Ανδρέας Χαρλαύτης, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Στυλιανή Χαριτάκη, Δημήτριος Χανής, Αλέξανδρος Ροϊλός, Αγγελική Καστανά, Ευσταθία Τσαούση, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια : Σταυρούλα Θεοδωρακοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος : Το υπ' αριθμ. πρωτ. ΑΤΝΕΔΕ0009077/ΕΞ 2016/17-03-2016 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών/ Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας/Γενική Διεύθυνση Δημοσίας Περιουσίας και Κοινωφελών Περιουσιών/Αυτοτελές Τμήμα Νομοθετικού Έργου και Δικαστικών Ενεργειών.

Ερώτημα : Ερωτάται αν, με βάση το διδόμενο ιστορικό και τη νεώτερη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, σε περίπτωση ανάκλησης συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης στο πλαίσιο συμμόρφωσης της Διοίκησης προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο υπολογισμός της επιστρεπτέας αποζημίωσης θα γίνει κατ' εφαρμογή του

άρθρου 12 παρ. 3 του <<Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων>>, όπως ίσχυε κατά το χρόνο συντέλεσης της παράλειψης της Διοίκησης, ή όπως αυτό ισχύει, μετά την αντικατάστασή του με τη διάταξη του άρθρου 127 του ν. 4070/2012, κατά την έκδοση της απόφασης υπολογισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης.

Επί του παραπάνω ερωτήματος το Α' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδότησε ως ακολούθως:

I. Ιστορικό

Από το έγγραφο του ερωτήματος και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα :

1. Με την υπ' αριθμ. Μ. 4302/2796/16-12-1985 κ.α. των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Μεταφορών και Επικοινωνιών, η οποία δημοσιεύθηκε νόμιμα (Δ 828/31-12-1985), κηρύχθηκε υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου και με δαπάνες του Νομαρχιακού Ταμείου Ρεθύμνου αναγκαστική απαλλοτρίωση συνολικής εκτάσεως 384.404 τ.μ. στη θέση Λατζιμά Νομού Ρεθύμνου για την κατασκευή αεροδρομίου.

2. Με την από 3-7-2007 αίτησή τους προς τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών οι Ε. χήρα Ν. Κ. κ.λ.π. (συν. 42) ζήτησαν την ανάκληση της απαλλοτρίωσης ως προς τις ιδιοκτησίες τους και ακολούθως, με αίτησή τους ενώπιον του Συμβουλίου της Επικράτειας, ζήτησαν την ακύρωση της σιωπηρής άρνησης της Διοίκησης να προβεί στην ανάκληση της απαλλοτρίωσης, καθόσον είχε παρέλθει τρίμηνο από την κοινοποίηση της από 3-7-2007 αίτησής τους.

3. Επί της αίτησης ακύρωσης, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 4127/2012 απόφαση του ΣΤΕ, με την οποία ακυρώθηκε η τεκμαιρομένη (σιωπηρά) άρνηση της Διοίκησης να ανακαλέσει την συντελεσθείσα απαλλοτρίωση των ακινήτων, λόγω παρέλευσης μακρού χρόνου από την κήρυξή της χωρίς αυτά να έχουν χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό για τον οποίο απαλλοτριώθηκαν. Εν συνεχεία, οι ιδιοκτήτες, των οποίων η αίτηση ακύρωσης έγινε δεκτή με την ως

άνω απόφαση και των οποίων τις πρώην ιδιοκτησίες αφορούσε, υπέβαλαν τα με αριθμό πρωτοκόλλου 1139700/5083/13-9-2013, 0000552/19-3-2014 και 0008774/28-7-2014 υπομνήματα, με τα οποία αιτούνταν<< όπως ο υπολογισμός της επιστρεπτέας εκ μέρους μας αποζημίωσης προς το σκοπό ολοκλήρωσης της διαταχθείσας δυνάμει της με αριθμό 4127/2012 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας ανάκλησης απαλλοτρίωσης, πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12 παρ. 3 του Ν. 2882/2001 όπως αυτό ισχύει σήμερα κατόπιν της τροποποίησής που του επέφερε ο Ν. 4038/2012 (που ίσχυε κατά την ημέρα εκδίκασης της αίτησής μας στο ΣτΕ), όπως συγκεκριμενοποιήθηκε με το Ν. 4070/2012, ήτοι προκύψει μετά από υπολογισμό της επιτροπής του άρθρου 15 του Ν. 2882/2001>>.

4. Η Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας με τα υπ' αριθμ. πρωτοκόλλου Δ10Δ0002658ΕΞ2014/1746/16-4-2014 και Δ10Δ0011579ΕΞ2014/5522/16-9-2014 έγγραφά της ενημέρωσε τους αιτούντες, ότι δεν δύναται να εφαρμοστεί η διάταξη του άρθρου 12 παρ. 3 του ν. 2882/2001, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4038/2012, επικαλούμενη την υπ' αριθμ. 178/2013 γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ. σύμφωνα με την οποία <<...ο υπολογισμός της επιστρεπτέας αποζημίωσης, σε περίπτωση ανάκλησης της απαλλοτρίωσης, προς συμμόρφωση σε ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, θα γίνει σύμφωνα με τον νομοθετικό καθεστώς το ισχύον κατά το χρόνο εκδηλώσεως της ακυρωθείσας ρητής ή σιωπηρής απόρριψης από τη Διοίκηση του αιτήματος των ενδιαφερομένων για ακύρωση της συντελεσμένης απαλλοτρίωσης και όχι του χρόνου της έκδοσης, τελικώς, της απόφασης ανάκλησης. Τούτο ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις που εκδίδονται παρόμοιες ακυρωτικές δικαστικές αποφάσεις με τις οποίες ακυρώνεται η ρητή ή σιωπηρή απόρριψη από τη Διοίκηση του αιτήματος του ενδιαφερομένου για ακύρωση της συντελεσμένης απαλλοτρίωσης.>>.

5. Ακολούθως οι αιτούντες προσέφυγαν στο Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος με το υπ' αριθμ. πρωτ. 193469/1724/2015/16-1-2015 έγγραφό του, ζήτησε την επανεξέταση των παραπάνω υπομνημάτων των αιτούντων <<...λαμβάνοντας υπόψη ότι ισχύουσα διάταξη είναι το άρθρο 12 παρ. 3 εδάφια α, β και γ του ν. 2882/2001, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 127 παρ. 1 του Ν. 4070/2012, η οποία προβλέπει την γνωμοδότηση της επιτροπής

του άρθρου 15 παρ. 1, του ν. 2882/2001 καθώς και τις υπ' αριθμ. 559/2014 και 1187/2014 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας που ενισχύουν την σχετική επιχειρηματολογία.....>>.

6. Κατόπιν των παραπάνω, με βάση το διδόμενο ιστορικό και τη νεώτερη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας η ερωτώσα υπηρεσία, προκειμένου να εκδίδει αποφάσεις επιστρεπτέας αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 127 του ν. 4070/2012 και όχι σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 178/2013 γνωμοδότηση Ν.Σ.Κ., ερωτά αν σε περίπτωση ανάκλησης της συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτριώσης, στο πλαίσιο συμμόρφωσης της Διοίκησης προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο υπολογισμός της επιστρεπτέας αποζημίωσης θα γίνει βάσει του άρθρου 12 παρ. 3 του << Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων >>, όπως ίσχυε κατά το χρόνο συντέλεσης της παράλειψης της Διοίκησης ή όπως ισχύει, μετά την αντικατάστασή του με τη διάταξη του άρθρου 127 του ν. 4070/2012, κατά την έκδοση της απόφασης υπολογισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης.

II. Νομοθετικό πλαίσιο

7. Στον Ν.2882/2001 Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (Α' 17) ορίζονται, στο άρθρο 12 υπό τον τίτλο «Ανάκληση συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτριώσης», μεταξύ άλλων τα εξής: «1. Συντελεσμένη αναγκαστική απαλλοτριώση που κηρύχθηκε υπέρ: α) του Δημοσίου, β) νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, γ) Ο.Τ.Α Α' και Β' βαθμού, δ) επιχειρήσεων που ανήκουν στο Δημόσιο και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και ε) οργανισμών κοινής ωφέλειας δύναται να ανακληθεί ολικώς ή μερικώς εφόσον η αρμόδια υπηρεσία κρίνει ότι δεν είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του αρχικού ή άλλου σκοπού που χαρακτηρίζεται από το νόμο ως δημόσιας ωφέλειας και αποδέχεται την ανάκληση ο καθ' ου η απαλλοτριώση ιδιοκτήτης ... 3. Η κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου ολική ή μερική ανάκληση της απαλλοτριώσης γίνεται, με απόφαση της αρχής η οποία την έχει κηρύξει και με τη διαδικασία που ορίζεται από το άρθρο 1, ύστερα από επιστροφή στον βαρυνόμενο με τη δαπάνη της απαλλοτριώσης

της αποζημίωσης που καταβλήθηκε, αναπροσαρμοσμένης κατά τα κατωτέρω οριζόμενα. Ο καθορισμός της επιστρεπτέας αποζημίωσης γίνεται: α) με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, εάν η απαλλοτρίωση έχει κηρυχθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο ή για την κήρυξή της έχει συμπράξει ο Υπουργός Οικονομικών και β) με απόφαση της αρχής που κήρυξε την απαλλοτρίωση σε κάθε άλλη περίπτωση. Η αναπροσαρμογή της επιστρεπτέας αποζημίωσης ενεργείται με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή, που καταρτίζεται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, και εξευρίσκεται δια πολλαπλασιασμού της αποζημίωσης που εισπράχθηκε από τον καθ' ου η απαλλοτρίωση επί τον λόγο $(T2/T1)$ του δείκτη τιμών καταναλωτή του χρόνου της έκδοσης της απόφασης καθορισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης ($T2$) και του χρόνου είσπραξης της αποζημίωσης από το δικαιούχο ($T1$). Εάν ο καθ' ου η απαλλοτρίωση δεν έχει εισπράξει την αποζημίωση που έχει παρακατατεθεί, ως επιστρεπτέα από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ποσό καθορίζεται μόνο το ποσό της αποζημίωσης που έχει παρακατατεθεί, χωρίς αναπροσαρμογή. Επίσης, εάν ο καθ' ου η απαλλοτρίωση δεν έχει εισπράξει την αποζημίωση για την οποία έχει εκδοθεί χρηματικό ένταλμα πληρωμής κατά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 7, ως επιστρεπτέο ποσό καθορίζεται μόνο το ποσό της αποζημίωσης του οποίου έχει ενταλθεί η πληρωμή, χωρίς αναπροσαρμογή. 4. Η αποζημίωση επιστρέφεται εφάπαξ μέσα σε έξι μήνες από την επίδοση στον καθού η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτη της κατά την προηγούμενη παράγραφο απόφασης. Εάν η συνολική κατά ακίνητο επιστρεπτέα αποζημίωση υπερβαίνει τα 2.000.000 δραχμές, δύναται, ύστερα από αίτηση του υπόχρεου, να επιστραφεί σε τέσσερις ισόποσες εξαμηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη καταβάλλεται μέσα σε έξι μήνες από την επίδοση στον υπόχρεο της απόφασης καθορισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης. Εάν παρέλθουν άπρακτες οι κατά τα προηγούμενα εδάφια προθεσμίες, η αρμόδια για τον καθορισμό της επιστρεπτέας αποζημίωσης αρχή δύναται να εκδώσει, ύστερα από αίτηση του υπόχρεου, νέα απόφαση με νέα αναπροσαρμογή ή να κηρύξει, με απόφασή της ματαιωθείσα την ανάκληση της απαλλοτρίωσης. Με την απόφαση που κηρύσσεται η ματαίωση διατάσσεται και η απόδοση των ποσών που τυχόν έχουν επιστραφεί ως αχρεωστήτως καταβληθέντων. 6. Εάν, μέχρι να ανακληθεί η συντελεσμένη

απαλλοτρίωση, έγιναν στο απαλλοτριωμένο ακίνητο μεταβολές από τις οποίες γεννώνται απαιτήσεις του υπέρ ου ή του καθ' ου η απαλλοτρίωση, οι σχετικές διαφορές υπάγονται στην αρμοδιότητα του εφετείου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η απαλλοτριούμενη έκταση ή το μεγαλύτερο μέρος αυτής και δικάζονται κατά την ειδική διαδικασία του άρθρου 19. Η απόφαση του Εφετείου υπόκειται σε αναίρεση . . .».

Με το άρθρο 3 παρ. 10 του Ν. 4038/2012 προστέθηκε στην παρ. 3 του άρθρου 12 του Ν. 2882/2001 πέμπτο εδάφιο ως εξής: <<Η Επιτροπή του άρθρου 15 του Ν. 2882/2001 είναι αρμόδια για τον καθορισμό του ποσού της επιστρεπτέας αποζημίωσης ύστερα από αίτηση του αρμόδιου από το σκοπό της απαλλοτρίωσης φορέα.>>

Εξάλλου, στο άρθρο 29 του ίδιου ως άνω Κώδικα ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται επί των απαλλοτριώσεων που κηρύσσονται από την έναρξη ισχύος του και εφεξής. 2. Απαλλοτριώσεις που κηρύχθηκαν από 1ης Φεβρουάριου 1971 και εφεξής διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος από το σημείο στο οποίο βρίσκονται κατά την έναρξη της ισχύος αυτού. Εξαιρούνται τα θέματα εκείνα για τα οποία κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος έχει κοινοποιηθεί εισαγωγικό δικόγραφο της σχετικής δίκης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου ή έχει εκδοθεί σχετική διοικητική πράξη, ως προς τα οποία εφαρμόζονται μόνον οι διαδικαστικές διατάξεις του παρόντος. 4. Επί απαλλοτριώσεων που κηρύχθηκαν πριν από την 1η Φεβρουάριου 1971 εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις από τις οποίες διέπονταν μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος... 8. Με την επιφύλαξη των οριζομένων από τις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη η οποία αφορά θέματα που ρυθμίζονται από αυτόν ή αντίκειται στις διατάξεις τούτου...».

8. Η διάταξη του τρίτου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 2882/2001 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 παρ. 4 του ν. 3986/2011 (Α' 152) ως εξής:

«Η επιστρεπτέα αποζημίωση καθορίζεται με βάση τον χρόνο έκδοσης της σχετικής γι' αυτήν απόφασης σύμφωνα με τα κριτήρια της παραγράφου 1 του άρθρου 13 του παρόντος νόμου, στα οποία περιλαμβάνεται και η τυχόν επαύξηση της αξίας του ακινήτου από εκτελεσθείσες σε αυτό εργασίες και

γενικά μεταβολές από τον υπερού ή ανακαλούμενη απαλλοτρίωση. Στις περιπτώσεις αυτές δεν εφαρμόζεται η διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 12 του παρόντος νόμου».

Με την ίδια ως άνω παρ. 4 του άρθρου 17 του ν. 3986/2011 υπό στοιχ. β' ορίστηκε ότι :

β) Η διάταξη του τρίτου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 12 του ν.2882/2001, όπως αντικαθίσταται με την προηγούμενη περίπτωση εφαρμόζεται και επί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, για τις οποίες μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου δεν έχει εκδοθεί η σχετική απόφαση καθορισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης για την ανάκληση αυτών.

9. α) Τα εδάφια πρώτο, δεύτερο και τρίτο της παρ. 3 του άρθρου 12 του ν.2882/2001, (όπως αντικαταστάθηκε το τρίτο εδάφιο με την παράγραφο 4 του άρθρου 17 του ν. 3986/2011), και αντικαταστάθηκαν εκ νέου με το άρθρο 127 του Ν. 4070/2012 (Α'82) ορίζουν τα εξής:

«3. Η κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου ολική ή μερική ανάκληση της απαλλοτρίωσης, γίνεται με απόφαση της Αρχής η οποία την έχει κηρύξει και με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 1, ύστερα από καταβολή, στο δημόσιο ή άλλο πρόσωπο που βαρύνεται με την δαπάνη της απαλλοτρίωσης, αποζημίωσης ίσης με την αξία του ακινήτου κατά το χρόνο προσδιορισμού αυτής, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στην παράγραφο 4.

Ο καθορισμός της καταβλητέας αποζημίωσης γίνεται: α) με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών εάν η απαλλοτρίωση έχει κηρυχθεί υπέρ του Δημοσίου και β) με απόφαση του υπέρ ου η απαλλοτρίωση σε κάθε άλλη περίπτωση.

Ο καθορισμός του ποσού της αποζημίωσης του ακινήτου, γνωμοδοτεί η Επιτροπή της παραγράφου 1 του άρθρου 15, ή Ανεξάρτητος Πιστοποιημένος Εκτιμητής κατά την κρίση του αρμόδιου φορέα, εντός δυο μηνών από τη διαβίβαση του σχετικού φακέλου. Ως κριτήρια για την εκτίμηση της αξίας του ακινήτου λαμβάνονται υπόψη, ιδίως, η αξία που έχουν κατά τον κρίσιμο χρόνο καθορισμού της, παρακείμενα και ομοειδή ακίνητα, καθώς και οι δυνατότητες προσόδου του ακινήτου. Η εκτιμώμενη αξία του ακινήτου δεν μπορεί να είναι μικρότερη της αντικειμενικής του αξίας.

Σε περίπτωση διαφωνίας ως προς το ύψος της επιστρεπτέας αποζημίωσης ο οριστικός καθορισμός της γίνεται κατόπιν αιτήσεως κάθε ενδιαφερομένου στα αρμόδια δικαστήρια κατά άρθρα 18 έως 25 του παρόντος η οποία ασκείται εντός εξήντα (60) ημερών, από της κοινοποίησής της απόφασης καθορισμού της. Στην περίπτωση αυτή, ο αρμόδιος δικαστής προσδιορίζει δικάσιμο προς συζήτηση της αίτησης σε χρόνο όχι βραχύτερο από τριάντα (30) ημέρες και όχι μακρότερο από εξήντα (60) ημέρες από την κατάθεσή της και συγχρόνως διατάσσει να επιδοθεί η αίτηση με την πράξη προσδιορισμού δικασίμου, με επιμέλεια του αιτούντος τουλάχιστον είκοσι (20) ημέρες πριν από την δικάσιμο, σε κάθε ενδιαφερόμενο. Κατά τα λοιπά ισχύουν, αναλογικώς εφαρμοζόμενα, οι διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 19».

β) Η παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 2882/2001, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 127 του ν. 4070/2012, ορίζει τα εξής:

«4. Η ανάκληση της απαλλοτρίωσης θεωρείται ότι έχει συντελεσθεί με την εφάπαξ παρακατάθεση ποσού ίσου με το 30% της αξίας του ακινήτου που έχει καθορισθεί αρμοδίως, κατά την προηγούμενη παράγραφο, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων με δικαιούχο το φορέα υπέρ του οποίου έχει συντελεσθεί η απαλλοτρίωση. Το ως άνω ποσοστό παρακατατίθεται εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης καθορισμού της αξίας του ακινήτου από την αρμόδια για την ανάκληση της απαλλοτρίωσης αρχή. Το υπόλοιπο της επιστρεπτέας αποζημίωσης παρακατατίθεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, σε τέσσερις τριμηνιαίες δόσεις. Τα ως άνω ποσά αποδίδονται εκ μέρους του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων στο δικαιούχο μετά την κατάθεση του συνόλου της επιστρεπτέας αποζημίωσης. Αν οι δόσεις δεν παρακατατεθούν εντός του προβλεπόμενου χρόνου, η αρμόδια αρχή του εδαφίου β' της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου δύναται να κηρύξει, με απόφασή της, ματαιωθείσα την ανάκληση της απαλλοτρίωσης και επιστρεπτέα τα ποσά που κατέβαλε ο αιτών την άρση, ως αχρεωστήτως καταβληθέντα. Νέα αίτηση για άρση της απαλλοτρίωσης δεν δύναται να κατατεθεί πριν την παρέλευση πενταετίας από την έκδοση της απόφασης με οποία κηρύσσεται ματαιωθείσα η ανάκληση».

γ) Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 2882/2001, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 129 του Ν. 4070/2012 ορίζει τα εξής :

«1.Η σύνθεση της Επιτροπής μπορεί να διευρύνεται μέχρι πέντε (5) μέλη, υπαλλήλους που κατέχουν ειδικές γνώσεις πολεοδομίας, τοπογραφίας,

καθώς και οικοδομικών κατασκευών, γεωπονίας ή δασολογίας ή ηλεκτρολογίας ή μηχανολογίας και μεταλλειολογίας, μέλη των επίσημων επαγγελματικών οργανώσεων της ειδικότητάς τους, στις περιπτώσεις που στα απαλλοτριούμενα περιλαμβάνονται κτήρια, γεωργικές εκμεταλλεύσεις, φυτείες και φυτώρια, δασικές εκτάσεις, ουσιώδεις ηλεκτρολογικές παραγωγικές εγκαταστάσεις και μεταλλεία αντίστοιχα κατά την κρίση του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας. Οι ανωτέρω εντός δέκα (10) ημερών προτείνονται από τον Προϊστάμενο της υπηρεσίας τους, ύστερα από σχετικό αίτημα του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας».

10. Στην παράγραφο 8 του άρθρου 146 του ν. 4070/2012, υπό τον τίτλο <<Μεταβατικές διατάξεις>> ορίζεται ότι:

Άρθρο 146

<<.....8..... οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 12 του ν. 2882/2001 (Α'17) όπως τροποποιούνται με το άρθρο 128 του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στις απαλλοτριώσεις που κηρύχτηκαν πριν την έναρξη ισχύος του και εφόσον κατά το χρόνο αυτόν έχει ήδη καθορισθεί και κοινοποιηθεί στον αιτούντα την ανάκληση της απαλλοτρίωσης το ύψος της καταβλητέας αποζημίωσης, για την παρακατάθεσή της ισχύουν οι διατάξεις των τριών πρώτων εδαφίων της παραγράφου 4 και η ανάκληση θεωρείται συντελεσθείσα με την παρακατάθεση της πρώτης δόσης>>.

III. Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις παραπάνω διατάξεις συνάγονται τα ακόλουθα:

11. Κατά τις γενικές αρχές του Διοικητικού Δικαίου περί διοικητικών πράξεων, μία διοικητική πράξη ή παράλειψη διέπεται από το νομοθετικό καθεστώς που ισχύει κατά το χρόνο έκδοσης της πράξης ή συντέλεσης της παράλειψης της Διοίκησης. Εξαίρεση από τον πιο πάνω κανόνα γίνεται δεκτή, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 252/2016, 4310-4313/2015 Ολομ., 1665/2013, 3433/2010 επτ., 2267/2007 επτ., 2228/2005, 419/2000, 952/1996, 1614/1993, 2827/1980 Ολομ., 3581/1979 Ολομ. κ.ά.), στην περίπτωση ακύρωσης διοικητικής πράξης, όπου επαναφέρεται η υπόθεση στο χρόνο έκδοσης της ακυρωθείσας πράξεως, η δε

τυχόν εκδιδόμενη, σε συμμόρφωση προς την ακυρωτική απόφαση, νέα πράξη ανάγεται στο χρόνο εκείνο και διέπεται, κατ' αρχήν, από το τότε ισχύον νομικό και πραγματικό καθεστώς, λόγω της υποχρεώσεως της Διοικήσεως να σεβασθεί το δεδικασμένο που απορρέει από την ακυρωτική απόφαση αλλά και να συμμορφωθεί προς αυτήν. Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα), λαμβάνοντας υπόψη την ως άνω πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, εξέδωσε την υπ' αριθμ. 178/2013 γνωμοδότηση, σύμφωνα με την οποία οι πράξεις που εκδίδονται στο πλαίσιο συμμόρφωσης της Διοίκησης προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, διέπονται από το νομικό καθεστώς το οποίο ίσχυε κατά το χρόνο εκδήλωσης της ακυρωθείσας πράξης ή συντέλεσης της παράλειψης της Διοίκησης να ανακαλέσει τη συντελεσθείσα απαλλοτρίωση και όχι αυτό που ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης, τελικώς, της απόφασης ανάκλησης της απαλλοτρίωσης. Συνακόλουθα ο υπολογισμός της επιστρεπτέας αποζημίωσης, σε περίπτωση ανάκλησης της απαλλοτρίωσης προς συμμόρφωση σε ακυρωτική απόφαση, πρέπει να γίνεται σύμφωνα με το νομικό καθεστώς το ισχύον κατά το χρόνο εκδήλωσης της ακυρωθείσας ρητής ή σιωπηρής απόρριψης από τη Διοίκηση του αιτήματος των ενδιαφερομένων, για ακύρωση της συντελεσμένης απαλλοτρίωσης.

Ήδη, όμως, με νεώτερη νομολογία επί του ερευνώμενου νομικού ζητήματος και, ειδικώς, με όσα δέχτηκε η υπ' αριθμ. 252/2016 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατ' εξαίρεση εφαρμόζεται το νομικό καθεστώς το οποίο ισχύει κατά το χρόνο εκδόσεως της διοικητικής πράξης, η οποία εκδίδεται σε συμμόρφωση της Διοίκησης προς ακυρωτική, προηγούμενης πράξεως, απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, όταν μεταξύ άλλων έχει επέλθει νομοθετική μεταβολή στον ενδιάμεσο χρόνο και προκύπτει από το νεώτερο νομοθέτημα ότι ο νομοθέτης δεν ανέχεται εφεξής την εφαρμογή των παλαιών διατάξεων.

12. Περαιτέρω, κρίθηκε με την ως άνω απόφαση του ΣτΕ ότι με το άρθρο 17 παρ. 4 του ν. 3986/2011 καταργήθηκε η τιμαριθμική αναπροσαρμογή της εισπραχθείσας αποζημιώσεως για την ανάκληση της απαλλοτρίωσης και εισήχθη ως βάση υπολογισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης η τρέχουσα αγοραία αξία του απαλλοτριωθέντος ακινήτου, δηλαδή η αξία αυτού κατά το χρόνο έκδοσης της πράξης καθορισμού της

επιστρεπτέας αποζημίωσης, ορίσθηκε δε επιπλέον ότι η νέα αυτή ρύθμιση διέπει και τις σχετικές υποθέσεις επί των οποίων δεν είχε εκδοθεί, έως την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου (1.7.2011), η διοικητική πράξη καθορισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης. Ακολούθως, με το άρθρο 127 του ν. 4070/2012 ρυθμίσθηκε εκ νέου η διαδικασία ανάκλησης συντελεσμένης απαλλοτρίωσης, λόγω μη εκπληρώσεως του σκοπού της, η οποία έχει κηρυχθεί υπέρ του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου κ.λπ., και ορίσθηκε και πάλι ως αναγκαία προϋπόθεση για την ανάκληση η καταβολή, στον υπέρ ου η απαλλοτρίωση, αποζημίωσης ίσης με την αξία του ακινήτου κατά το χρόνο προσδιορισμού της αποζημίωσης αυτής, για την οποία αξία γνωμοδοτεί είτε η Επιτροπή του άρθρου 15 του ν. 2882/2001, της οποίας η αρμοδιότητα αυτή θεσπίσθηκε το πρώτον με το ως άνω άρθρο 3 παρ. 10 του ν. 4038/2012, είτε Ανεξάρτητος Πιστοποιημένος Εκτιμητής. Προβλέφθηκε δε περαιτέρω ότι οι νέες ρυθμίσεις καταλαμβάνουν και τις σχετικές εκκρεμείς υποθέσεις, εφόσον οι αντίστοιχες διοικητικές πράξεις καθορισμού της αποζημίωσης εκδίδονται υπό την ισχύ του νεότερου αυτού νόμου, και ότι, ειδικώς ως προς τη διαδικασία παρακατάθεσης της επιστρεπτέας αποζημίωσης, οι νέες ρυθμίσεις διέπουν και ήδη εκδοθείσες και κοινοποιηθείσες στους ενδιαφερομένους, κατά την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου, πράξεις καθορισμού επιστρεπτέας αποζημίωσης. Όπως προκύπτει από τις εισηγητικές εκθέσεις των ανωτέρω τροποποιητικών νόμων 3986/2011 και 4070/2012, ο νομοθέτης, θεσπίζοντας ως βάση υπολογισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης την τρέχουσα αγοραία αξία του ακινήτου, απέβλεψε στην αποτροπή φαινομένων καταχρηστικής άσκησης δικαιωμάτων και κερδοσκοπίας σε βάρος του Δημοσίου, ιδίως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, λόγω του μακρού χρόνου που μεσολαβεί από τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης έως την ανάκλησή της, έχουν αυξηθεί σημαντικά οι αγοραίες αξίες των ακινήτων, κυρίως από ενέργειες του υπέρ ου η απαλλοτρίωση ή της Διοικήσεως εν γένει (εκβραχισμοί, διάνοιξη οδών προσπέλασης, ηλεκτροφωτισμοί, ένταξη σε σχέδιο πόλεως κ.λπ.). Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, με τη ρύθμιση αυτή του υπολογισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης με βάση την τρέχουσα αγοραία αξία του ακινήτου, ο νομοθέτης των ανωτέρω νόμων 3986/2011, 4038/2012 και 4070/2012, καταργώντας την προϊσχύσασα αντίστοιχη διαδικασία της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής του

ποσού της εισπραχθείσης αποζημιώσεως, απέβλεψε στην επιστροφή χρηματικού ποσού, το οποίο να αντιστοιχεί στην αξία του ακινήτου εγγύς του χρόνου επανάκτησής του από τον αρχικό ιδιοκτήτη, ήτοι ποσού προσδιοριζόμενου με τη συνεκτίμηση και της τυχόν επαύξησης της αξίας του ακινήτου από εργασίες και γενικώς μεταβολές που, ενδεχομένως, επήλθαν επ' αυτού έως την ανάκληση της απαλλοτρίωσης. Σκοπός, δηλαδή, των διαδοχικών αυτών, τροποποιητικών του ν. 2882/2001, ρυθμίσεων είναι, προκειμένου να ανακληθεί η απαλλοτρίωση, να επιστραφεί, σε κάθε περίπτωση, ποσό αποζημίωσης αντίστοιχης αγοραστικής δύναμης προς την πραγματική αξία του επανακτώμενου ακινήτου, ώστε να διασφαλίζεται η οικονομική ισορροπία μεταξύ του ποσού της αποζημίωσης που είχε εισπραχθεί από τον πρώην ιδιοκτήτη για την απαλλοτρίωση του ακινήτου και του χρηματικού ποσού που πρέπει αυτός να επιστρέψει στον υπέρ ου η απαλλοτρίωση για την ανάκλησή της, και να αποφεύγεται, με τον τρόπο αυτόν, η κερδοσκοπία σε βάρος του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου κ.λπ. Ενόψει των ανωτέρω εκτεθέντων, δηλαδή ενόψει του ότι στις νεότερες ως άνω διαδοχικές διατάξεις των νόμων 3986/2011 και 4070/2012 ρητώς ορίσθηκε ότι η επιστρεπτέα αποζημίωση υπολογίζεται με βάση την αξία του ακινήτου κατά το χρόνο καθορισμού αυτής και ότι η εν λόγω ρύθμιση διέπει και τις εκκρεμείς κατά την έναρξη της ισχύος της περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν είχαν εκδοθεί οι σχετικές πράξεις καθορισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης, η ρύθμιση αυτή, και ιδιαιτέρως εκείνη του άρθρου 127 του τελευταίου ως άνω ν. 4070/2012, ισχύει σε κάθε περίπτωση, δηλαδή έστω και αν η πράξη καθορισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης εκδίδεται σε συμμόρφωση προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, διότι ακριβώς ο μεταγενέστερος του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων διαχρονικός νομοθέτης δεν ανέχεται να υπολογισθεί η επιστρεπτέα αποζημίωση με τρόπο που να μην αναφέρεται ευθέως στην τρέχουσα αγοραία αξία του ακινήτου. Αντίθετη άποψη θα υπερακόντιζε τον προδήλως δημοσίου συμφέροντος προεκτεθέντα σκοπό των ανωτέρω νεότερων διαδοχικών νομοθετικών ρυθμίσεων για την επιστροφή στο Δημόσιο ή σε κρατικό νομικό πρόσωπο χρηματικού ποσού ίσης αγοραστικής δύναμης προς την καταβληθείσα στον πρώην ιδιοκτήτη αποζημίωση (πρβλ. ΣτΕ 4310-4313/2015 Ολομ.)

13. Επειδή η πράξη καθορισμού επιστρεπτέας αποζημίωσης, που ακυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 252/2016 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, είχε εκδοθεί υπό την ισχύ του ν. 4070/2012, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά, διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 127 του νόμου αυτού τόσο κατά τις ουσιαστικές όσο και κατά τις διαδικαστικές ρυθμίσεις τους. Συνακόλουθα έπρεπε να είχε, καταρχήν, προηγηθεί αυτής, για τον καθορισμό του ποσού της επιστρεπτέας αποζημίωσης, γνωμοδότηση της οικείας Επιτροπής ή Ανεξάρτητου Πιστοποιημένου Εκτιμητή για την τρέχουσα αγοραία αξία των επίμαχων ακινήτων. Είναι δε σαφές ότι τα παραπάνω ισχύουν σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες εκδίδονται παρόμοιες δικαστικές αποφάσεις, που ακυρώνουν την παράλειψη της Διοίκησης να ανακαλέσει συντελεσμένη απαλλοτρίωση και η πράξη καθορισμού επιστρεπτέας αποζημίωσης εκδίδεται υπό την ισχύ του άρθρου 127 του ν. 4070/2012, κατά συνέπεια με όσα κρίθηκαν από την υπ' αριθμ. 252/2016 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, νεώτερη νομολογία η οποία πρέπει να ακολουθείται από την Διοίκηση σε παρόμοιες υποθέσεις.

Κατά συνέπεια, στην περίπτωση του ερωτήματος, εφόσον με την υπ' αριθμ. 4127/2012 απόφαση του ΣτΕ ακυρώθηκε η τεκμαιρόμενη (σιωπηρά) άρνηση της Διοίκησης να ανακαλέσει την συντελεσθείσα απαλλοτρίωση και κατά την έναρξη ισχύος της ρύθμισης του άρθρου 127 του ν. 4070/2012 δεν είχε εκδοθεί η πράξη καθορισμού της επιστρεπτέας αποζημίωσης, τα πραγματικά περιστατικά της συγκεκριμένης υπόθεσης καταλαμβάνονται από το σκεπτικό και το πνεύμα της υπ' αριθμ. 252/2016 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας και, συνακόλουθα, ο υπολογισμός της επιστρεπτέας αποζημίωσης προς το σκοπό ολοκλήρωσης της διαταχθείσας δυνάμει της υπ' αριθμ. 4127/2012 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας ανάκλησης απαλλοτρίωσης, πρέπει να πραγματοποιηθεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 127 του ν. 4070/2012.

IV. Απάντηση

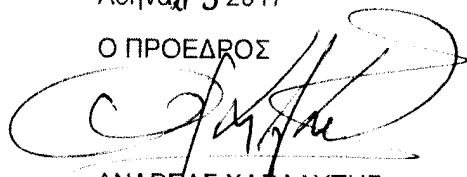
Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα), γνωμοδοτεί ομοφώνως ως εξής:

Ο εκκρεμής κατά την έναρξη ισχύος της ρύθμισης του άρθρου 127 του ν. 4070/2012 ενώπιον της Διοίκησης υπολογισμός της επιστρεπτέας αποζημίωσης, σε περίπτωση ανάκλησης της απαλλοτρίωσης προς συμμόρφωση σε ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικράτειας, διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 127 του ν. 4070/2012 τόσο κατά τις ουσιαστικές όσο και κατά τις διαδικαστικές ρυθμίσεις τους.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 27-3-2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

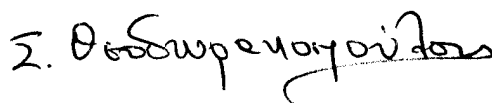

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΡΛΑΥΤΗΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ Α. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.